

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פרשת שמות

יח' טבת תשפ"ה

יציאת השבת:

17:39

ירושלים: 17:40

הפטרה: דברי ירמיהו. אשכ: הבאים ישרש
הילולת הרמב"ם ורבי יעקב ביום שני

יציאת שבת ר"ת: 18:02

גיליון 898

מניסת השבת:

16:28

ירושלים: 16:24

ותחיינן את הילדים

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בפרשה מסופר, כי פרעה פוקד על המיילדות העבריות שפרה ופועה לראות בשעת הלידה, אם הנולד בן הוא - להורגו, ואם בת - וחיה. ואולם המיילדות אינן עושות כדבר פרעה, ולא די שאינן הורגות את הילדים אלא שהיו מחיות אותם. וכדברי רש"י: "מספקות להם מים ומזון".

כיצד פעלו המיילדות כנגד דבר פרעה? מדוע פרעה לא מעניש אותם? מדוע הקב"ה מטיב להן? ודווקא בטובה זו של "ויעש להם בתים"? נראה כי גזירת פרעה למיילדות היתה בסתר, כי אילו ידעו כל העם על גזירתו זו, מי יקרא למיילדות ומיית את בנו בדיקה? ואולם המיילדות אשר יראו את האלוקים, כאשר מעיד עליהם הכתוב, לא די שלא המיתו את הבנים אלא החיו אותם וספקו להם מזון. אז קרא פרעה למיילדות וחקר אותן: א. מדוע לא המיתו את הילדים? ב. ולא עוד אלא שהחיו אותם וספקו להם צורכיהם?

המיילדות השיבו, כי לא המיתו את הבנים כיוון שהילדות לא נזקקו להן כלל, כי חיות הנה "בטרים תבוא אליהן המיילדת וילדו", ואז ודאי לא שייך להרוג את הבן הנולד, שלא תתגלה תוכניתו השטנית של פרעה, ולא עוד, אלא שאמרו לו: גם לשיטתך יש להסתיר את הדבר, כדי שיקראו לנו, ולפיכך אנו מספקות להם מזון ומחיה, כדי שיקראו לנו בפעם הבאה, אולי יקרה שנוכל לקיים את גזירתך. לפיכך פרעה לא מעניש אותן, כי דברי טעם דברו לפניו. ואולם, על יראתן את האלוקים: שלא התפטרו מתפקידן ואמרו: מה לנו ולצרה זו, ולא עוד, אלא שסייעו בלידת הבנים ובסיפוק צורכיהם - הטיב להן האלוקים ונתן להן שכרן שלם, זו הזכות לכל מי שפועל להעצים את עם ה'.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

וַיְחִי יַעֲקֹב - וַיֵּאֱלָה שְׁמוֹת

לעולם פרשיות ויחי ושמות המספרות על הירידה למצרים ויציאת מצרים, נקראות בסמוך לתאריך כ' בטבת יום ההילולא של הרמב"ם ושל רבי יעקב אבוחצירא. שני גדולי ישראל אלו שחיו בהפרש של מאות שנים קשורים בארץ ישראל ובמצרים. שמותיהם כשמות שני מנהיגי ישראל בפרשיות: יעקב אבינו הוורד עם בני ביתו למצרים ומושה המוציא את בני ישראל ממצרים.

רבנו משה בן מימון - תולדות חייו

ביום שני יחול יום ההילולא של מורנו הרמב"ם, הוא רבי משה בן מימון. רבי משה בן מימון נולד בשנת ד' תתצ"ה (1135 לספה"נ) בעיר קורדובה שבספרד, שבה שימש אביו מימון, כדיין הקהילה. רבותיו של הרמב"ם, היו אביו רבי מימון ורבי יוסף אבן מיגאש. כשהיה הרמב"ם בן עשר נאלצה משפחתו של הרמב"ם לעזוב את קורדובה בעקבות פלישתם של האלמוחדים מצפון אפריקה לספרד, ורדיפתם את היהודים וניסתה להתיישב בפאס שבמרקו, לאחר מסע נדודים ארוך של הרמב"ם ומשפחתו שארך כעשר שנים, ומשם עברה לארץ ישראל שהייתה שוממה, ולבסוף הגיע הרמב"ם למצרים וישב בה עד יום מותו.

שנים רבות התפרנס הרמב"ם, ששימש כמנהיג הדתי של קהילת קהיר, כרופא וכשותף עם אחיו דוד שהיה בעל ספינה וסחר באבנים יקרות, אבל לאחר שאחיו טבע בים עם ספינתו, דבר שגרם לו לאבדות גדולה ודיכאון, נאלץ רבי משה לעסוק ברפואה והיה לאחד הרופאים הטובים בקהיר הרמב"ם התפרנס מיגיע כפיו. בשל מומחיותו הרבה ברפואה, נקרא לשמש כרופא הסולטן, ובילה חלק ניכר מעתותיו בארמון המלוכה, גם נתן מזור להמונים שצבאו על דלתותיו הוא בעצמו מתאר בכתביו את חוסר המנוח שהיה לו בשל כך. מאידך, ראה בסגנון חיים זה, תורה שיש עמה מלאכה. עם כל זאת זכה לכתוב עשרות ספרים שנתפרסמו בכל העולם, ובראשם 'משנה תורה' הוא היד החזקה, ספר ההלכה הבסיסי של עם ישראל.

סיפור פטירתו של הרמב"ם

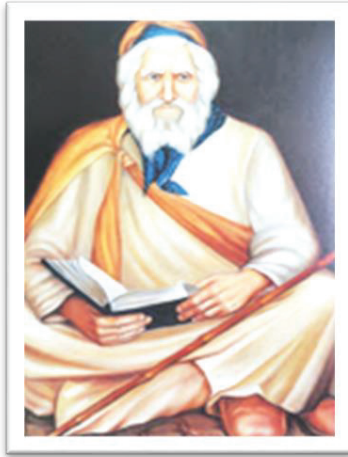
הרמב"ם חי עד יום מותו במצרים. בארץ ישראל היה רק בביקור קצר בדרכו ממרוקו למצרים. מניין אם כן המסורת שרמב"ם שחי במצרים נקבר בארץ ישראל – ודווקא בטבריה? על פי האגדה – הכל בגלל גמל אחד... נוסע יהודי מפולין בשם יוסף סופר, הגיע לארץ ישראל באמצע המאה השמונה עשרה, ובמהלך ביקורו תיעד בעברית את אשר ראה ושמע כאן. בין השאר מספר המחבר – הנוסע על אגדת הגמל ששמע מפי אנשי טבריה. וכך מספרת האגדה: "כמה שנים לפני מותו הוא (הרמב"ם) היה מתאווה מאוד ללכת לארץ ישראל. והמלך (מלך מצרים) לא הניח לו לילך.

כשבא יום פקודתו למות, קרא לתלמידים שלו וציווה להם... שאחרי מותו יקחו גמל אחד ויניחו אותו (את גופתו) על הגמל, והגמל ילך למקום שירצה, והתלמידים ילכו עם הגמל. ובמקום שיעמוד הגמל ולא ירצה לזוז משם, שם יקברו אותו. וכך עשו. והלך הגמל מאליו, מבוקר עד ערב, ובא הגמל עד העיר טבריה ועמד במקום אחד סמוך לקברו של רבן יוחנן בן זכאי ולא רצה לזוז משם.

וכיוון שראו התלמידים את הנס הגדול הזה, לקחו אותו מן הגמל וקברו אותו שם", יהי רצון שיזכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אכ"י"ר.

רבי יעקב אבוחצירא

השבוע ביום שני נציין את יום ההילולא של מרן אביר יעקב הוא רבי יעקב אבוחצירא, אשר נלב"ע ביום כ' בטבת שנת תר"מ, והוא בן דע' שנים. רבי יעקב נודע בגדלותו המופלגת בתורה, ובספריו העמוקים. כמו כן נודע כבעל מופת. במשנתו התורנית התייחס רבי יעקב בעיקר לקבלה, התמקד במיוחד בפירוש על מזמור קיט בתהלים חיבר שני ספרים בהם יש דגש על מזמור זה: אלף בינה ומעגלי צדק.

על אף החשיבות הרבה שראה בלימוד קבלה התנגד ללימוד קבלה בלא לימוד תלמוד, וכך כתב (בהקדמתו לספרו "אלף בינה"): "ובלא התלמוד לא שייך שיגיע אדם לידיעת התורה". כמו כן המליץ על סדר הלימוד אותו למד: "דבתחילה לומד אדם המקרא ואחר כך לומד המשנה ואחר כך לומד הגמרא ואחר כך לומד ההלכות על בוריים ואחר כך העיקר הוא הסוד על אמיתתו" (אלף בינה, הקדמה אות ד).

רבי יעקב אבוחצירא השאיר אחריו ארבעה בנים גדולים מלומדים בתורה: רבי מסעוד, רבי אהרון, רבי אברהם ורבי יצחק. בנו של רבי מסעוד הוא הצדיק המלוב"ן רבי ישראל אבוחצירא שנודע לימים בכינויו 'בבא סאלי'.

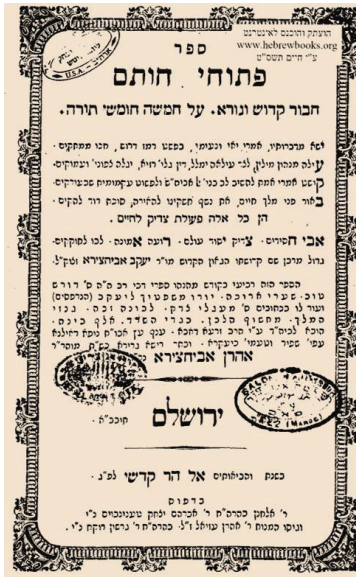
ספר 'פיתוחי חותם'

החיבור 'פיתוחי חותם' של מרן 'אביר יעקב' זי"ע מיוסד על פסוקי התורה ורמזיהם, וכולל מאמרים ודרושים בענייני המוסר ולקח לעבודת ה', מעורר על הדברים הצריכים חיזוק ומשים את ליבו של האדם לנחיצות תיקוני המידות. כל דבריו מתובלים בפסוקים ונרמזים בו ככפתור ופרח, במתיקות הלשון ובשפה נעימה. וקבע יתדותיו בכתבי הארזי"ל, והעמיק בסודותיו הטמונים בחותם של קדושה, כדי לעטר בהם עיטורים חדשים שלא שזפתם עין מעולם.

רבי יעקב נפטר במצרים בדרכו לארץ ישראל. גם על שעת פטירתו מסופרים נפלאות. קהילות אלכסנדריה הגדולה ודמנהור רבו ביניהם, מי תזכה שמרן יקבר בה. והנה תוך כדי ויכוח, נטלו אנשי אלכסנדריה את הארון בעגלתם והנה פלא, באותו הרגע ירדו גשמי זעף, ואולם כאשר נטלו אנשי דמנהור את הארון והניחוחו בעגלתם כדי להוליכו לבית העלמין המקומי פסקו הגשמים. הפלא חזר על עצמו חמש פעמים, עד שראו הכל, שמשמים נקבע מקום קבורתו של רבי יעקב בדמנהור, ואכן שם נקבר רבי יעקב וכלשון הפיוט שנכתב לכבודו, (מתוך 'אערוך מהלל ליבי', לרבי יעקב בן עטר):

"טרם יום נסיעתו, צוה קהל עדתו, בדמנהור קבורתו, לא ישנו אמירה: רצה גבר חבירו, להוליכו לעירו, שמים התקדרו, וירדו גשמי אורה: חדל יה מהדושיע, כי רוב גשם הופיע, לא יכלו להסיע, ארון ברית התורה":

יהי רצון שזכותו הגדולה תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

ימי השובבי"ם

א. שובבי"ם הינו ביטוי המורכב מראשי התיבות של שש פרשיות השבוע הראשונות שבספר שמות: שמות, וארא, בא, בשלח, יתרו ומשפטים. מונח זה מתייחס לתקופה בה קוראים בתורה את הפרשות הללו. תקופה זו מתחילה כשבועיים אחרי חנוכה ומסתיימת לקראת ראש חודש אדר. בשנה מעוברת, תקופה זו מתארכת ונקראת שובבי"ם ת"ת על שם שתי הפרשות הבאות: תרומה ותצווה.

ב. השובבי"ם בקבלה - תקופת השובבי"ם בקבלה נחשבת כמסוגלת מאוד לכפרת עוונות וע"פ הסוד יש לכל שבוע בתקופה השובבי"ם יכולת לתקן עוון מסוים באופן מפורט (תיקון שישים ריבוא, תיקון נידה, תיקון "גויה", תיקון כעס וגאווה, תיקון כיבוד אב ואם וכו'). לשם כפרה על חטא נדרש על פי הסוד לצום כמות מסוימת של צומות (לדוגמה: על הוצאת זרע לבטלה יש לצום פ"ד תעניות וכו').

ג. ימי השובבי"ם מסוגלים לפדיון התעניות גם בכסף שיינתן לצדקה. את הפדיון לחטא עורכים בתפילת מנחה של השבוע המתאים ובה מוסיפים את תפילת "עננו" של הרש"ש. התפילה מלאה סודות קבליים שבהם מבקש האדם לצרף ולזכך את נפשו מכל סיגיה וחטאיה. במהלך התפילה והתענית תוקעים בשופרות, לומדים תורה ומתוודים על העוונות.

ד. כדי למלא את פ"ד התעניות ממש, נהוג לצום בכל ימי השבוע, ופעמים במהלך תקופת השובבי"ם לצום יומיים רצוף (צום כפול כזה הוא שווה ערך לכ"ז תעניות) - סה"כ פ"ד תעניות (54 משתי הצומות הכפולים ועוד 30 יום בכל השבועות). בודדים בלבד צמים בכל הימים, אולם מרבית הצמים נוהגים להתענות רק בימי שני וחמישי או רק תענית דיבור (כפי שהנהיג הגר"א).

ה. תקופת השובבי"ם בחסידות - בתנועת החסידות נהוג להמעיט בצד המעשי של הצום המחליש, זאת מכיוון שאדם צם יכול ללמוד פחות מחמת חולשתו. במרבית החסידויות נהוג להרבות בשעות הלימוד והתפילה ולהשתדל שלא לדבר בהן כלל. החל מחמש שעות לימוד רצופות רק בימי חמישי (כמו בחסידות ערלוי) ועד לקבלת תעניות בכל הימים והגברת הלימוד.

ו. בין החסידויות הבולטות במנהגי התקופה עד כדי דמיון לחודש אלול, היא חסידות סאטמר וכן חסידות סלונים (שלהבה הקודם מיוחסת ההחלטה להמיר את התעניות בלימוד תורה חמש שעות ברציפות, ללא הפסקה באוכל, שתייה או דיבור). ישנם חסידויות שבטלו תעניות אלה מסיבות שונות בעיקר: חולשה ועייפות של התלמידים הממעיטות את איכות הלימוד. ומכל מקום, ראוי בימים אלו להקפיד להרבות בתורה ובמעשים טובים ולהישמר מכל דבר רע כפשוטו וכמדורשו.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפ"א: ציפורה וירושלם לוי. שרה בת שמחה בנימין ויהודה. עור בן עישה. תקוה בת עישה. אלגרה בת גאן. אסתר בת דבורה. מול בת עננה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. ודאל בן אביגיל. אילנה בת סלמה. ישי ורחל לוי. ונה בת ורדה. עוז בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן מיכל. דוד ביטון ח'י. לופת יוסף ושירי בן דוד ח'י.

להחזרת נעדריו צה"ל ושבייו ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן, וכל החטופים והשבויים בעזה!

לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף. הגר"מ אליהו. הרב אברהם צוקרמן. רבי מסעוד מלול. רבי יצחק שושן. רבי יעקב שושן. ונה ונה. סופר מערים. יצחק דרעי. מקסים חיים דרעי. נדיר נחום. ישראל אברהם טון. שלמה בן מרים. יצחק ועמרם אטאם. אורן מועלם. אליהו מייטו. דוד גרוסברג. מירי פולק. מרים קדושים. עמוס דמרי. סימנאב משה יהודה. יצחק בן סולמנה. נעים משה. אמנון נסים וסוליקה שושן. אליהו טובל. נדיר שמעון. יפה גורי. יונה קלון. סימנאב משה. לוי שבת משה נטיה. חנה יצחק. אסתר חרד. אסתר בת תורא. אליהו בת פריחה. תרצה ויסרון. אסתר וענבר נחום. דניאל אלמליח. נחום הלוי. דוד טובל. מיכל עמר. אריה בן שמעון. ציונה בת דוד. יצחק ולאה אסטרנו. אליהו אדרי. עיזה עמנו. רות יעקב. חיה רחל לוי. יונה ויוסף שרעבי. מרים יהודה. שמואל למברגר. נעמי בת מנחם. לאור רחמים. זק טל. עליזה מועלם. עליזה כחן. שרה אוליאלי. דוד ופריחה כחן. שמעון בן רחל. אברהם אדרי. יוסף אלקוב. מיכאל ועקנין. חסיה ששפותש. עישה דהן. ברכה סופר. כמיסה דידי. רפי עשור. איתי זפתי. מעין וסדר עשור. כמישה כחן. מרים בת רחל. נאח סון. אילה שחר. אורטל מבורך. יצחק ושמחה אילוז. אורי יצחק אילוז ח"ד. יצחק בן פננה ז"ל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון ח"ד. אברהם ולאה ציטרון ז"ל.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעילוי בעלון זה בשעת התפילה